

Plenum

Måndag 30.11.2020 kl. 14.01—18.34

9. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 kap. 11 § och 32 kap. 11 § i strafflagen

Regeringens proposition RP 183/2020 rd

Utskottets betänkande LaUB 13/2020 rd

Första behandlingen

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 9 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger lagutskottets betänkande LaUB 13/2020 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget.

Debatt

18.00 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Esittelen lakivaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle koskien rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi noita rikoslain kohtia. Ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla pantaisiin täytäntöön rahanpesun torjumista rikosoikeudellisin keinoin koskeva direktiivi. Suomen lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin velvoitteet.

Omalla rikoksella saatuun omaisuuteen tai hyötyyn kohdistuvan rahanpesun eli niin sanotun itsepesun rangaistavuuden alaa laajennettaisiin nykyisestä eräisiin rahanpesun tunnusmerkistössä määriteltyihin tekoihin ja niiden yritykseen. Eräitä rikoksia pidettäisiin rahanpesun tai törkeän rahanpesun esirikoksina niiden tekovaltion laista riippumatta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 3. joulukuuta kuluvaan vuotta.

Esityksessä on kyse lainsäädäntömuutoksista, joilla pannaan täytäntöön rahanpesun torjumista rikosoikeudellisin keinoin koskeva direktiivi. Rahanpesulla tarkoitetaan rikollisesta toiminnasta lähtöisin olevaan omaisuuteen kohdistuvia tekoja, kuten muuntamista tai siirtämistä lailliseen tai näennäisesti lailliseen taloudelliseen toimintaan, joilla omaisuuden todellinen alkuperä peitetään tai häivytetään. Rahanpesu on liitännäinen teko, joka edellyttää aina niin sanottua esirikosta, jolla saatuun omaisuuteen tai hyötyyn rahanpesutoimet kohdistuvat. Rahanpesun kriminalisoinnin tavoitteena on estää hyötyminen rikoksella saaduista tuloista ja varoista. Rahanpesu muodostaa uhan lailliselle taloudelle.

Rahanpesurikoksia koskeva lainsäädäntö on Suomessa muotoutunut kansainvälisten yleissopimusten voimaansaattamisen ja EU-lainsäädännön täytäntöönpanotoimien yhteydessä. Rahanpesurikoksesta säädetään rikoslain 32 luvussa. Suomen lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin velvoitteet. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi rikoslakia muutetaan esityksellä kuitenkin ensinnäkin siten, että omalla rikoksella saatuun omaisuuteen tai hyötyyn kohdistuvan rahanpesun eli niin sanotun itsepesun rangaistavuuden alaa laajennetaan nykyisestä eräisiin rahanpesun tunnusmerkistössä määriteltyihin tekoihin ja niiden yrityk-

Punkt i protokollet PR 154/2020 rd

siin. Toiseksi eräitä rikoksia pidetään ehdotetun muutoksen mukaan rahanpesun tai törkeän rahanpesun esirikoksina niiden tekovaltion laista riippumatta, kuten edellä jo toin esille.

Lakivaliokunta pitää perusteltuna esityksen lähtökohtaa siitä, että esityksessä rajaudutaan vain direktiivin täytäntöönpanon kannalta välttämättömiin muutoksiin. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä sekä saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia.

Valiokunnan mietinnössä on otettu tarkemmin kantaa itsepesun rangaistuksen laajentamiseen ja Suomen rikosoikeuden perusteisiin ja myöskin esimerkiksi lainkonkurrenssioppiin. Näitä on pohdittu mietinnössä laaja-alaisesti, ja niihin kannattaa perehtyä, jotta ymmärtää, mistä on kysymys itsepesussa ja rahanpesussa.

Lisäksi valiokunta on ottanut kantaa tarkoitustahallisuuden säilyttämiseen. Mietinnössä todetaan, että rikoslain 32 luvun 6 § sisältää rahanpesua koskevan rangaistussäännöksen. Pykälää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan siinä tarkoitettujen tekotapojen lisäksi rangaistavuus edellyttää tarkoitustahallisuutta eli sitä, että tekijällä on tarkoitus hankkia itselleen tai toiselleen hyötyä — hyötymistarkoitus — peittää tai häivyttää rikoksen tuottaman hyödyn alkuperä — peittämistarkoitus — tai avustaa rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset — avustamistarkoitus.

Rikoslainsäädännön peruslähtökohtana on, että rangaistussäännösten sanamuodon tulee kattaa ainoastaan rikosoikeudellisesti moitittavat teot. Valiokunnan käsityksen mukaan hankkimista, hallussapitoa ja käyttöä koskevin osin korotettua tahallisuutta koskevien edellytysten tarkoituksena on rajata rangaistava käyttäytyminen aidosti moitittaviin tilanteisiin.

Esityksessä ehdotetuilla tavoin tarkoitustahallisuusedellytysten poistaminen tunnusmerkistöstä voisi johtaa Suomen oikeusjärjestelmässä tilanteeseen, joka olisi ongelmallinen sääntelyn tarkkarajaisuuden ja suhteellisuusvaatimusten kannalta. Rikosvastuun kannalta perusteettoman pitkälle meneviä ja myös epäselviä tilanteita voisi syntyä esimerkiksi rikosentekijän kanssa asuvien tai muuten hänen kanssaan tekemisissä olevien henkilöiden kannalta tilanteissa, joissa he eivät voi kohtuudella välttää esimerkiksi jonkinlaista rikoshyödyllä hankitun esineen tai omaisuuden käyttöä. Esimerkkinä oikeusministeriön kuulemisessa on tullut tilanne, jossa asukkaan voi olla vaikea välttää asunnon omistajan rikoshyödyllä remontoiman kylpyhuoneen käyttöä. Tällöin tilanne tulisi jättää rikostunnusmerkistön ulkopuolelle. Asian arvioinnissa on merkityksellistä myös se, että tahallisuuden määrittely on rikosoikeuden yleisiin oppeihin kuuluva kysymys, jota direktiivillä ei jäsenvaltioiden lainsäädännöissä yhdenmukaisteta ja joissa jäsenvaltioilla on harkintavaltaa.

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta katsoo, että hallituksen esityksessä omaksuttu lähestymistapa eli tarkoitustahallisuusedellytysten säilyttäminen on perusteltua.

Lakivaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 183/2020 sisältyvän lakiehdotuksen.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslaget i proposition RP 183/2020 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslaget avslutades.